

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2025.16.161-179>

УДК: 94(438) «20»: 327.51

© Alla Kyrydon¹

© Serhiy Troyan²

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА УКРАЇНІ З БОКУ ПОЛЬЩІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Російська повномасштабна агресія проти України суттєво вплинула на характер і динаміку відносин України на регіональному та глобальному рівні. Особливе місце зайняло співробітництво України з сусідніми державами. Відносини між Україною та Республікою Польщею займають тут чільне місце. Польща на найвищому міжнародному рівні стратегічного партнерства підтримала Україну, виступила з різким засудженням російської агресії та приєдналася до антиросійських політичних і економічних санкцій з боку міжнародним співтовариством. Важливе значення мають українсько-польські політичні, дипломатичні, економічні, фінансові, військово-технічні відносини і питання гуманітарного співробітництва. Гуманітарна допомога Україні з боку Польщі в умовах відкритої російської збройної агресії становить безпосередній предмет дослідження. Ця допомога польської держави і суспільства набула вагомого значення для українських біженців і подолання гуманітарної кризи в Україні. Після 24 лютого 2022 р. Польща відкрила свої кордони для українців, які були змушені тікати від війни. Загалом з України виїхало понад 6,7 млн українських біженців, понад 1,7 млн. отримали постійний притулок у Польщі, матеріальну і медичну допомогу. Польський уряд швидко відреагував на гуманітарну кризу і розгорнув систему прийому та розміщення біженців. Важлива роль у наданні притулку українським біженцям належить польським громадським організаціям та волонтерським рухам:

161

¹ Доктор історичних наук, професор, директор Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво» (Україна), E-mail: akyrydon@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-4375-5350>.

² Доктор історичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій Національного авіаційного університету, професор Жешувського університету (Республіка Польща), E-mail: kattis@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-3053-6530>.

вони стали ключовими учасниками процесу організації проживання, транспортування, догляду та інтеграції іммігрантів у польське суспільство. Однією з найважливіших ініціатив польського держави й суспільства в наданні гуманітарної допомоги Україні стала широко-масштабна кампанія зі збору коштів і ресурсів. Загалом за понад три роки повномасштабної війни Україна отримала від Польщі понад 100 млрд злотих гуманітарної, фінансової і військової допомоги. Ця допомога є виявом солідарності поляків з українським народом у боротьбі проти російської агресії.

Ключові слова: Україна, Республіка Польща, відносини, російсько-українська війна 2014–2024, широкомасштабна збройна агресія, гуманітарна допомога.

Humanitarian aid to Ukraine by Poland in the conditions of full-scale Russian aggression

162 — *Full-scale aggression against Ukraine significantly affected the nature and dynamics of Ukraine's relations at the regional and global level. Ukraine's cooperation with neighboring states took a special place. Relations between Ukraine and the Republic of Poland occupy a prominent place here. At the highest international level of strategic partnership, Poland supported Ukraine, strongly condemned Russian aggression and joined the international community's anti-Russian political and economic sanctions. Ukrainian-Polish political, diplomatic, economic, financial, military-technical relations and issues of humanitarian cooperation are of great importance. Humanitarian aid to Ukraine from Poland in the conditions of open Russian armed aggression is the immediate subject of research. This assistance of the Polish state and society has become extremely important for Ukrainian refugees from the war and overcoming the humanitarian crisis in Ukraine. After February 24, 2022, Poland opened its borders to Ukrainians who were forced to flee the war in Ukraine. In total, more than 6.7 million Ukrainian refugees left Ukraine, more than 1.7 million received permanent asylum in Poland, material and medical assistance. The Polish government responded quickly and effectively to the humanitarian crisis and launched a system of reception and accommodation of refugees. Polish public organizations and volunteer movements play an important role in providing asylum to Ukrainian refugees. They became key participants in the process of organizing accommodation, transportation, care and integration of immigrants into Polish society. One of the most important initiatives of the Polish state and society in providing*

humanitarian aid to Ukraine was a large-scale campaign to collect funds and resources. In total, more than three years of full-scale war, Ukraine received more than 100 billion zlotys of humanitarian, financial and military aid from Poland. This assistance is a vivid manifestation of the solidarity of the Poles with the Ukrainian people in the fight against Russian aggression.

Keywords: *Ukraine, the Republic of Poland, relations, Russian-Ukrainian war 2014–2024, large-scale armed aggression, humanitarian aid.*

Постановка проблеми. Російська гібридна агресія проти України від 24 лютого 2022 р. набула характеру повномасштабної війни й суттєво вплинула на динаміку та проблемне поле відносин України на регіональному та глобальному рівні. Особливе місце зайняло співробітництво з сусідніми країнами, які в геополітичному ключі розглядаються державами першого порядку. Відтак поглибленої уваги вимагає характеристика стану відносин між Україною та Польщею на сучасному етапі, дослідження динаміки розвитку українсько-польських відносин під час повномасштабної російської агресії проти України, компаративний аналіз характеру допомоги інших країн Україні тощо. Чільне місце посідають тут не лише політико-дипломатичні, економічні, фінансові та військово-технічні відносини, але й питання гуманітарного співробітництва.

Під час повномасштабної російської агресії проти України актуалізувалось питання підтримки міжнародної спільноти для подолання гуманітарної кризи, яка виникла внаслідок військового конфлікту. У цьому контексті особливої ваги набула роль Польщі, держави-сусіда з глибокими історичними та культурними зв'язками з Україною. Йдеться про очевидну потребу в гуманітарній, економічній, фінансовій допомозі тощо. Водночас виникла низка складних питань і викликів щодо організації та розподілу гуманітарної допомоги задля максимального задоволення потреб населення; забезпечення надійності та безпеки транспортування допомоги через кордон; впливу гуманітарної допомоги на характер політичної та соціальної ситуації в Україні; забезпечення довгострокових економічних та фінансових потреб українського населення не лише в період найактивнішого конфлікту, а й після його завершення тощо. Вирішення цих задач потребує комплексного підходу та взаємодії різних держав, організацій і громадських ініціатив.

Мета наукового дослідження порушеної проблеми полягає у всебічному комплексному дослідженні характеру, обсягів і особливостей гуманітарної допомоги Україні з боку Польщі в умовах відкритої російської збройної агресії 2022–2024 рр. При цьому сфокусовано увагу на ролі в наданні такої допомоги як польських державних структур, так і різних громадських організацій, ініціатив, волонтерських рухів, міжнародних об'єднань і фондів на території Польщі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про накопичення солідного історіографічного доробку в царині двосторонніх українсько-польських відносин, зокрема й доби широкомасштабної російсько-української війни. З-поміж корпусу історіографічних джерел виокремимо, насамперед, вектор досліджень стратегічного українсько-польського партнерства (В. Балюк, М. Дорошко, М. Петрась, Г. Перепелиця, К. Єндрашик, Б. Сурмач), етапів еволюції та напрямів і проблематики відносин між Україною і Республікою Польща (В. Бусленко, В. Комар, М. Литвин, Ю. Макар, О. Санжаревський, Н. Стрільчук, С. Троян, І. Цепенда), важких сторінок історичного минулого і пам'яттєвого дискурсу сусідніх країн і народів (Л. Адамський, В. В'ятрович, Я. Грицак, Б. Гудь, Л. Зашкільняк, І. Ільюшин, О. Каліщук, А. Киридон, Г. Мотика, І. Патриляк, Р. Стобецький, Ю. Шаповал) та ін. Питання українсько-польського співробітництва, політичної, військової, гуманітарної допомоги Україні з боку Республіки Польща в 2014–2024 рр. також були предметом безпосередніх наукових досліджень окремих авторів – В. Балюка, М. Петрася, Г. Перепелиці (Pietras & Baluk & Pereręcia 2024), М. Бірюкової (Бірюкова 2023), Н. Бойко, В. Скокової (Бойко & Скокова 2022), В. Бусленка (Бусленко 2024), С. Желіховського, І. Тихоненко (Желіховський & Тихоненко 2023), А. Киридон, С. Трояна (Киридон & Троян 2015, 2017, 2018, 2020) В. Тарасенка (Тарасенко 2023), Л. Шпаковськи (Shpakovsky 2017). Водночас проблематика гуманітарної допомоги з боку Польщі та польського суспільства доби повномасштабної російської агресії потребує комплексного міждисциплінарного вивчення у контексті поглибленого аналізу та подальшого дослідження двосторонніх українсько-польських відносин стратегічного партнерства.

Методологія наукового дослідження ґрунтується на принципах науковості, історизму, системності, поліфакторності, об'єктивності, репрезентативності та використанні системного і компаративного підходів. У процесі наукового пошуку дослідження проблеми здій-

снювалося за допомогою як загальнонаукових методів аналізу і синтезу, узагальнення і систематизації, компаративного і системного аналізу, так і використання низки спеціальних – історичного, історико-порівняльного, статистичного, джерельного аналізу тощо.

Виклад основного матеріалу. Російська повномасштабна агресія проти України суттєво вплинула на зростання турбулентності сучасних міжнародних процесів, актуалізувала характер і динаміку відносин України на регіональному та глобальному рівні. Особливе місце зайняло співробітництво України з сусідніми державами. Відносини між Україною та Республікою Польщею займають в цій царині чільне місце. Польща на найвищому міжнародному рівні стратегічного партнерства підтримала Україну, виступила з різким засудженням російської агресії та приєдналася до антиросійських політичних і економічних санкцій з боку міжнародного співтовариства. В умовах етапу широкомасштабної війни Україна та Польща почали активно розвивати й посилювати практично всі сфери співробітництва. Вагоме місце посідають українсько-польські політичні, дипломатичні, економічні, фінансові, військово-технічні відносини і питання гуманітарного співробітництва.

165

Обидві країни мають спільні інтереси у відстоюванні своєї територіальної цілісності, а також у підтримці принципів демократії та прав людини. Зміцнення партнерства спрямоване на розширення інтеграції в європейські та атлантичні структури для створення потужного фронту для відстоювання своїх позицій проти розростання російської агресії. Спільний історичний досвід протидії тоталітаризму й агресії став фундаментом для формування сучасних зв'язків між Польщею та Україною. Взаємопідтримка, взаєморозуміння та солідарність, сплетені на основі спільних труднощів і перемог, визначають сучасні відносини між цими двома країнами та сприяють подальшому розвитку їхнього співробітництва в різних сферах, у тому числі культурно-гуманітарної співпраці.

В умовах повномасштабної російської агресії й активізації практично всіх сфер співробітництва Україна та Польща продемонстрували конвергенцію цінностей і взаємну підтримку в ключових сферах захисту безпеки та територіальної цілісності, демократії, прав людини, культурного обміну та гуманітарної допомоги, що сприяє зміцненню їхніх партнерських відносин і взаємовигідної співпраці як за теперішніх умов, так і на стратегічну перспективу.

Польща та Україна прагнуть інтегруватися в європейську спільноту на основі спільних європейських цінностей. Обидві держави активно працюють над зміцненням демократичних інститутів, захистом прав людини та верховенством права. Ця спільна мета об'єднує їх у спільному прагненні до стабільності, безпеки та процвітання в регіоні. Як резонно зазначають науковці, «культурно-гуманітарне співробітництво позитивно впливає на внутрішньодержавні відносини в інших сферах – торговельно-економічній, політичній та безпековій» (Shpakovskyi 2017:158). Польща стала одним із найактивніших прихильників української справи на міжнародній арені, надаючи всебічну підтримку та допомогу. Ця солідарність базується на глибокому розумінні важливості захисту демократичних цінностей і територіальної цілісності суверенної держави. Взаєморозуміння та спільне прагнення до свободи, демократії та суверенітету є ключовими компонентами солідарності.

166

Спільні цінності та солідарність між Польщею і Україною оприявнюються не лише на політичному та економічному рівнях, а й у культурній, освітній та гуманітарній сферах. В умовах війни це знайшло своє вираження, зокрема, у наданні допомоги українцям, які виїхали до Республіки Польща, а також сприянні внутрішньо переміщені українцям ще від початку російської гібридної агресії 2014 р. Уже в листопаді-грудні 2014 р. Міністерством закордонних справ Польщі був підготовлений і профінансований гуманітарний конвой (відправлено 150 т матеріальної допомоги для внутрішньо переміщених осіб на сході України). Колона з 33 вантажівок прибула до Харкова 19 грудня 2014 р. У відправці конвою взяли участь: 20 машин від Польського центру міжнародної допомоги, 8 машин від Польського Червоного Хреста та 5 машин від Карітасу. Загалом тоді допомогу отримало 5 тис. сімей (Ukraina: Konwój humanitarny z pomocą dla uchodźców 2024). З того часу в гуманітарній сфері діють і розвиваються спільні проекти та ініціативи, спрямовані на підтримку осіб, які потребують допомоги, а також на сприяння міжкультурному діалогу та взаєморозумінню.

Юридичною основою здійснення гуманітарної допомоги Україні з боку Республіки Польща в умовах розгортання повномасштабної російської агресії стали Закон про допомогу громадянам України в зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави від 12 березня 2022 р. (Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy 2022) і підписана

08 липня 2024 р. українсько-польська безпекова угода (Porozumienie o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą 2024). Зокрема, Закон від 12 березня 2022 р. визначає «окремі правила легалізації перебування громадян України, які прибули на територію Республіки Польща з території України у зв'язку з бойовими діями, що ведуться на території цієї країни, та громадян України, які мають Карту поляка, які, разом з найближчими родичами прибули на територію Республіки Польща в зв'язку з цими бойовими діями. Закон також поширюється на подружжя громадян України, які не мають громадянства України, за умови, що вони прибули на територію Республіки Польща з території України у зв'язку з військовими діями, що ведуться на території цієї країни, і не є громадянами Польщі або громадяни країни-члена Європейського Союзу, крім Республіки Польща» (Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy 2022). Як наслідок, українці в Польщі і переміщені громадяни України в межах своєї держави отримали три основні види гуманітарної допомоги від польської влади і громадянського суспільства: притулок, матеріальне сприяння і медичну допомогу.

Одним із найвизначніших проявів гуманітарної допомоги Польщі Україні під час повномасштабної російської агресії стало надання притулку і фінансового сприяння мільйонам українських біженців: після 24 лютого 2022 р. Польща відкрила свої кордони для українців, які були змушені тікати від війни. Загалом з України виїхало понад 6,7 млн українських біженців, з яких на перших порах більше 1,7 млн. отримали постійний притулок у Польщі (91% становлять жінки й діти) (Prezydent Duda 2024) (на початок 2025 р., тобто фактично через три роки після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну, їхня кількість становить понад 998 тис. (Polska pomoc dla Ukrainy 2025). Польський уряд доволі швидко відреагував на гуманітарну кризу, що виникла внаслідок російської агресії, і розгорнув систему прийому та розміщення біженців.

Для тимчасового та постійного проживання українських біженців Польща використовувала різноманітні об'єкти: притулки, табори, гуртожитки та приватні помешкання польських громадян. Ця широка мережа закладів дозволяла надавати українським біженцям не лише притулок, а й необхідні гуманітарні та соціальні послуги. У всіх воєводствах були створені пункти прийому, де особам з України, які перетинали кордон, пропонували допомогу. Пункти надавали

їжу, місця для відпочинку, базову медичну допомогу й інформацію про правила перебування та легалізації в Польщі, а також доступні форми допомоги. Досі працює 12 таких пунктів. Станом на кінець січня 2025 р. вони надали послуги загалом понад 1,57 млн особам. Також було організовано тимчасові об'єкти колективного розміщення, де надавалося харчування – цим рішенням скористалися (станом на 2025 р.) 574 тис. громадян України. Польський уряд співфінансував проживання та харчування українських біженців і до 30 червня 2024 р. понад 2 млн громадян України скористалися цією програмою (Polska pomoc dla Ukrainy 2025).

168 — За сумою витрат на підтримку воюючої України та допомогу українським біженцям по відношенню до ВВП Польща посідає перше місце з-поміж усіх країн, які взяли участь у наданні допомоги українській стороні. Польща виділила на цю допомогу еквівалент 4,91 % ВВП, з яких 0,71 % ВВП витрачено на підтримку України, а 4,2 % ВВП склали витрати на допомогу українським біженцям (Polska pomoc dla Ukrainy 2025). За підрахунками Євростату, у грудні 2024 р. на 1000 мешканців Польщі припадало 27 українських біженців. Подібна статистика підтверджує, що польська сторона прийняла найбільше українців (відносно кількості населення), як і країни Балтії та інші держави Вишеграду (Temporary protection for persons fleeing Ukraine 2025).

Згідно з публікацією Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) «International Migration Outlook 2022», обсяг польської гуманітарної допомоги для України тільки в 2022 рр. становив майже 8,5 млрд. євро (понад 1,0 % ВВП). Такий обсяг з першого року повномасштабної російської агресії поставив Польщу на перше місце з-поміж 27 європейських країн-донорів ЄС, які допомагають Україні. За Польщею йшли Німеччина (6,8 млрд. євро), Чехія (1,96 млрд. євро), Іспанія (1,36 млрд. євро) та Румунія (1 млрд. євро). Загальна сума польської гуманітарної допомоги Україні включала, з-поміж іншого: 6,2 млрд євро витрати на проживання та пряму фінансову допомогу, 1,5 млрд. євро – на освіту та 664 млн. євро – на охорону здоров'я. Середня вартість допомоги на душу населення в Польщі становила 5 225 євро (Polska w ścisłej czołówce państw donorów pomocy humanitarnej Ukrainie 2022). Підтримка включала, зокрема, одноразову грошову допомогу в розмірі 300 злотих на особу, грошову допомогу в розмірі 40 злотих на добу за проживання громадянина України для особи з

Польщі, яка його приймала; сімейні виплати та допомоги, спеціальні опікунські виплати, сімейна допомога, наприклад, 500+ на дитину до 18 років (Pietraś & Baluk & Pererełycia 2024:123-124).

Проте така загальна цифра польської гуманітарної допомоги обсягом 8,36 млрд євро радше корелюється не з одним 2022-м роком, а трьохрічним періодом повномасштабної російської агресії. Це, зокрема, засвідчують статистичні показники Кільського інституту світової економіки (який від початку війни веде детальний аналіз міжнародної допомоги Україні), а також Польського економічного інституту: від 24 лютого 2025 р., допомога біженцям з України становила в 2022 р. 15 млрд. злотих, у 2023 р. – вже 5 млрд. злотих, у 2024 р. дещо менше. За такою статтею витрат, як виплати на дітей «800+»: в 2024 р. нею скористалися 209 тис. з 400 тис. українських дітей. На медичну опіку витрати теж скоротилися: в 2024 р. меддопомогою в Польщі скористалися 525 тис. українців, тоді як у 2023 р. їх було 802 тис. (Pe Polska wydała na pomoc dla Ukrainy 2025; Халимоник 2025).

Польський уряд разом із громадськими організаціями та волонтерами активно надавав не лише матеріальну, а й психологічну та медичну допомогу українським біженцям, які постраждали від військових дій. Така швидка та відкрита відповідь Польщі на гуманітарну кризу свідчить про налаштованість на допомогу сусідній країні у важкий час. Станом на 2025 р. Польща відкрила свої заклади та системи прийому понад 998 млн українських біженців, з-поміж них більшість – жінки та діти (46 % – діти, 45 % – жінки у віці 18–65 років, близько 5 % – чоловіки працездатного віку і 4 % – післяпрацездатного віку (Pietraś & Baluk & Pererełycia, 2024 123). Ця статистика підтверджує емпіричний висновок українських соціологів: «Гендерний аналіз соціальних практик показав, що сьогодні Україна руйнує звичайні уявлення про гендерний розподіл соціальних ролей заснований на глибинних стереотипах. Формується нова соціальна реальність. Українські жінки-біженки й вимушені переселенки беруть на себе відповідальність за свою долю та долю своїх дітей та виступають активними суб'єктами суспільного життя в нових умовах» (Бірюкова 2023: 355).

Українським біженцям надається доступ до їжі, медичної допомоги та психологічної підтримки, фінансова допомога. За даними Польського Червоного Хреста загалом 1,8 млн. громадян України, які в різний час знайшли в Польщі захист від війни, отримали гу-

манітарну допомогу. 3-поміж них: 118,2 тис. дітей і молоді, 42,4 тис. осіб з інвалідністю, 96,5 тис. пенсіонерів віком 60 років і більше, 94,5 тис. самотніх жінок або чоловіків, які виховують дітей, 24,2 тис. осіб важко або невиліковно хворих, майже 185 тис. дуже бідних людей (Po dwóch latach Ukraina ciągle potrzebuje naszej pomocy 2024).

Незалежно від державної підтримки, переважна більшість польського населення – 77% поляків і 53 % польських компаній (згідно з дослідженням Польського економічного інституту (ПЕІ) долучилася до допомоги біженцям з України. Ця допомога включала різні форми: від фінансової та матеріальної підтримки, через різноманітні волонтерські заходи, до надання власних будинків і квартир тим, хто цього потребує. Зокрема, 7 % поляків прийняли біженців під власний дах. За даними ПЕІ, в перші місяці після початку війни особисті пожертви поляків на допомогу біженцям становили загалом майже 10 млрд. злотих (Компендіум польської допомоги Україні 2023:8, 91; Baszczak et al. 2022:13-14).

170

Важливу роль у наданні притулку українським біженцям, організації проживання, догляду та інтеграції іммігрантів у польське суспільство відіграють польські громадські організації та волонтерські рухи. Польські волонтери та громадські організації координують процес надання допомоги, організовують транспортування біженців до місць розміщення та надають їм необхідні послуги. Польська гуманітарна акція (РАН), Карітас Польща, Польський Червоний Хрест, Громадянський фонд імені Людвігі і Генрика Вуйцув / Фундація для Польщі є провідними благодійними організаціями, які відіграли важливу роль у наданні допомоги Україні під час російсько-української війни. Так, РАН уже надала допомогу понад 600 тис. осіб в Україні, Карітас зібрав понад 18 млн. злотих, а допомогу від Польського Червоного Хреста в різних формах (понад 304 млн. злотих) отримали 1,8 млн. українців (Po dwóch latach Ukraina ciągle potrzebuje naszej pomocy 2024). Громадянський фонд імені Людвігі і Генрика Вуйцув / Фундація для Польщі вже пожертвував понад 304 тис. злотих волонтерам і громадським організаціям, які допомагають біженцям. Наразі співфінансовано 300 громадських ініціатив на суму 4 млн. злотих: заходи для біженців і мігрантів, зокрема і біженців-ромів з України та української меншини в Польщі (Pomóż uchodźcom z Ukrainy w Polsce 2025).

Польська гуманітарна акція (РАН) і Карітас Польща є двома провідними благодійними організаціями, які відіграли помітну роль у наданні допомоги Україні під час російсько-української війни з 2014 р. РАН та Карітас Польща швидко мобілізували свої ресурси та досвід для реагування на гуманітарну кризу, спричинену широкомасштабною фазою війни. Вони спільно відкрили численні пункти допомоги по всій Польщі, де українським біженцям надавалася необхідна підтримка. Організації також брали участь у зборі коштів та гуманітарних товарів для постраждалих українців, організовували кампанії зі збору коштів (зібрано значні суми для закупівлі товарів та послуг першої необхідності для українських біженців); координували доставку гуманітарних вантажів туди, де вони були найбільш потрібні. Насамперед йшлося про майже 3 млн українців уздовж лінії фронту на сході України, які потребували гуманітарної допомоги (Pomożmy ludziom w strefie konfliktu 2024). Здебільшого це хворі, самотні, літні люди, які не хотіли чи не могли залишати рідні домівки. Особливої підтримки потребують також діти та дорослі, які постраждали від бомбардувань, артилерійських обстрілів, ударів безпілотниками чи підірвалися на мінах. Загалом, за даними організації Польська гуманітарна акція, гуманітарна допомога потрібна для майже 15 млн українців, які зазнали збитків і ушкоджень або змушені були покинути свої домівки у результаті війни (Po dwóch latach Ukraina ciągle potrzebuje naszej pomocy 2024). Тобто йдеться про як внутрішніх переселенців, так і українців, які виїхали за межі держави. РАН уже надала допомогу понад 600 тис. осіб в Україні (Po dwóch latach Ukraina ciągle potrzebuje naszej pomocy 2024).

Прикладом допомоги в рамках польських громадських ініціатив і організацій слугує діяльність фундації «Dobra Fabryka». Це одна з перших неурядових організацій, яка з метою надання гуманітарної допомоги українцям перетнула міждержавний українсько-польський кордон після 24 лютого 2024 р. Її транспорт з продуктами, одягом, медикаментами неодноразово відвідував Київ, Миколаїв, Рівне, Чернівці, Львів, Луцьк, Славутич. Загалом 70 тис. українців, які не покинули територію держави, отримали різного роду гуманітарну допомогу по лінії діяльності організації «Dobra Fabryka» (Ukraina – Pomoc kryzysowa i długoterminowe działania w Ukrainie 2025).

Надає гуманітарну допомогу в різні постраждали регіони України польська неурядова організація Stand with Ukraine Fundatio. По лі-

нії саме цієї організації дарували і передавали в Україну їжу та воду, миючі засоби та засоби особистої гігієни, зимовий одяг та взуття, тактичні аптечки, медикаменти та перев'язувальні матеріали, спеціалізоване обладнання (генератори електроенергії та супутникові системи Starlink) тощо. Фундація організувала одну з найбільших гуманітарних операцій після руйнування російськими окупантами дамби Каховської ГЕС на початку червня 2023 р. У перші дні після цієї екологічної катастрофи представники організації зібрали кілька десятків тонн товару від окремих жертводавців у Варшаві. За короткий час 3 вантажівки доставили понад 60 т гуманітарної допомоги мешканцям Херсонської області, які постраждали внаслідок стихії, у тому числі товари першої необхідності (продукти харчування, одяг, засоби гігієни тощо) (Pomoc humanitarna 2025).

172

Польща також виявилася ключовим транзитним коридором для гуманітарної допомоги з інших країн в Україну. Цьому сприяє затверджена Кабінетом Міністрів Польщі спрощена процедура перетину польсько-українського кордону для автотранспорту, що перевозить гуманітарну допомогу в Україну (Uproszczona procedura przekroczenia granicy polsko-ukraińskiej 2024). Через польські установи, передусім через Урядове агентство стратегічних резервів, яке керує хабом гуманітарної допомоги для України, протягом перших двох років війни для українців було доставлено 11 тис. т продовольчих товарів на суму 205 млн. злотих і медикаментів на суму 60 млн. злотих. За цей період в Україну було доставлено 70 тис. кубометрів палива та 4 тис. житлових контейнерів. Через перевалочний хаб пройшли товари з усього світу вартістю понад 1,5 млрд. злотих, 75 тис. піддонів, понад 55 тис. т. вантажів. Допомогу перевозили 9 тис. вантажівок, а кілька сотень поїздів перевезли понад 10 тис. вагонів і контейнерів. Агентство обслужило також дарунки для України, що надійшли з 58 країн світу (Polska pomoc dla Ukrainy 2025).

Польські державні й неурядові організації та волонтерські рухи виявилися надзвичайно мобілізованими й ефективними у зборі коштів для допомоги українським біженцям у Польщі, а також допомоги внутрішньопереміщеним особам і потерпілим від війни в Україні. Ці кошти стали основним джерелом фінансування закупівлі необхідних товарів і послуг для українських іммігрантів. Такий внесок оприсутнює не лише суттєвий рівень підтримки українського народу в польському суспільстві, а й силу та потенціал громадських ініціатив

у вирішенні гуманітарних криз. Громадські організації та волонтери продемонстрували солідарність і готовність допомогти тим, хто опинився у скрутному становищі. Завдяки цим пожертвам та зусиллям волонтерів вдалося надати додаткові ресурси та підтримку потребуючим українцям. Зусиллями волонтерів створено центри додаткової допомоги українським біженцям, де їм надають харчування, медичну допомогу, а також психологічну та соціальну підтримку. Волонтери також допомагають у забезпеченні матеріальних потреб, організують освітні та культурні заходи для інтеграції біженців у новому середовищі. Діяльність волонтерів та громадських організацій відіграє значну роль у спільній підтримці та допомозі українським іммігрантам, покращенні їх життя та сприянні успішній адаптації в новому середовищі.

З метою координації зусиль у наданні притулку та гуманітарної допомоги українським біженцям Польща плідно співпрацює з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) та іншими міжнародними гуманітарними організаціями. Така співпраця створює ефективний механізм розподілу ресурсів та надання комплексної підтримки переселенцям, які потребують захисту та допомоги; уможливлює координацію реагування на нагальні гуманітарні потреби та ефективне подолання труднощів для біженців-переселенців. Завдяки співпраці з міжнародними партнерами Польща може забезпечити ширший доступ до ресурсів, експертних знань та досвіду, що допомагає зробити гуманітарну допомогу більш ефективною та успішною. Ця спільна робота є важливим елементом у вирішенні глобальних викликів, пов'язаних із масовим переміщенням осіб та захистом прав людини.

Польща відіграє помітну роль у наданні медичної допомоги Україні. Ця підтримка охоплює як лікування поранених українців у польських шпиталях і прийому українців з інвалідністю в реабілітаційних центрах, так і направлення польських медичних бригад безпосередньо в Україну та забезпечення їх необхідними ресурсами. Обмін досвідом і співпраця між медичними працівниками обох країн є не лише проявом гуманізму та солідарності, але й сприяє підвищенню ефективності наданої допомоги та порятунку життів поранених і покалічених від російської агресії.

Через кілька місяців після початку повномасштабної російської агресії Польща організувала прийняття поранених українських вій-

ськовослужбовців. Це стало можливим завдяки підписаній Президентом РП поправці до Закону про сестринські й акушерські професії та деяких інших законів. Допомога надавалася громадянам України та особам, які не мали українського громадянства, але воювали на українському боці в ході війни. Загалом до Польщі прибуло близько 300 поранених українських військовослужбовців і постраждалих у результаті війни в Україні. Паралельно польські лікарні пропонували повну медичну опіку цивільним особам.

174 — З лютого 2022 р. до кінця вересня 2024 р. пацієнти з України скористалися медичними послугами, що фінансувалися з державних коштів, таким чином: понад 1,1 млн. у закладах первинної медико-санітарної допомоги; 514 тис. у рамках амбулаторної спеціалізованої допомоги; 457 тис. у рамках лікування в лікарні; 21 тис. осіб отримали психіатричну допомогу (стаціонарну та амбулаторну); 77 тис. дітей дістали щеплення. Загалом 1,3 млн. біженців скористалися медичними послугами, що фінансуються державою. Загальна вартість цього лікування склала 4,3 млрд. злотих (Polska pomoc dla Ukrainy 2025). Тим самим, медична допомога Польщі для України є вагомим внеском у гуманітарні зусилля держави та демонструє солідарність і прагнення врятувати якомога більше життів під час триваючої російської агресії. Ця підтримка зміцнює партнерські стосунки між двома країнами та сприяє збереженню людського потенціалу України.

Водночас необхідно зауважити, що українці, які вимушено в умовах розгортання повномасштабної російської агресії опинилися в Польщі, значною мірою адаптувалися до нової для них ситуації та вже й самі сприяють економічному й соціальному розвитку польської держави та суспільства. Так, 78% повнолітніх українців у Польщі на початок 2025 р. вже працюють. Вони становлять 5% (як трудові мігранти, так і особи зі статусом тимчасового захисту) від всіх працюючих у Польщі. Відповідно до звіту Державного банку розвитку Польщі, у 2024 р. українські вимушені мігранти внесли до Національного фонду здоров'я та Фонду соціального страхування 15,21 млрд. злотих. Ця сума значно перевищує витрати, які понесла польська держава на соціальну підтримку дітей та медичне обслуговування українців зі статусом тимчасового захисту (Ile Polska wydała na pomoc dla Ukrainy 2025). Окрім того, за даними Польського економічного інституту, з січня 2022 р. по червень 2024 р. в Польщі було створено близько 59,8 тис. бізнесів, заснованих українцями. У 2024 р. кожен восьмий

новий підприємець у Польщі мав українське походження. Українці перевозять виробництво, відкривають салони краси, ресторації, ІТ-компанії. Українські бізнеси працюють переважно в таких секторах: будівництво (23 % від відкритих українських бізнесів), інформація та зв'язок (19 %) та інші види послуг (12 %) (Халимоник 2025).

Українська міграція сприяє також росту польського ВВП. Так, згідно з дослідженнями Банку народного господарства, йдеться про щорічне зростання ВВП Польщі на 0,5-2,4 %. Колишній віцепрем'єр, міністр фінансів і багаторічний голова Національного банку Польщі Л. Бальцерович зауважив: «Якби не біженці, валовий внутрішній продукт Польщі був би на 7 відсотків нижчим». У 2024 р. кожен восьмий новий підприємець у Польщі мав українське походження. За даними Польського економічного інституту, з січня 2022 р. по червень 2024 р. в Польщі було створено близько 59,8 тис. бізнесів, заснованих українцями. Українці перевозять виробництво, відкривають салони краси, ресторації, ІТ-компанії. Українські бізнеси працюють переважно в таких секторах: будівництво (23 % від відкритих українських бізнесів), інформація та зв'язок (19 %) та інші види послуг (12 %) (Халимоник 2025).

175

Загалом аналіз ситуації актуальної гуманітарної допомоги з боку Польщі та польського громадянського суспільства Україні й українським біженцям від війни свідчить про величезний рівень солідарності й відданість принципам дружби та партнерства, поваги до людського життя як найвищої цінності. Надавши значну підтримку українцям у надзвичайно важкий і складний час, Польща отримує очевидну позитивну віддачу як у свою економіку, так і в інші сфери державного і суспільного життя, що створює сприятливі перспективи для подальшої різносторонньої співпраці між двома державами і народами.

Висновки. Повномасштабна російська агресія проти України спричинила безпрецедентну гуманітарну катастрофу, змусивши мільйони українців залишити свої домівки та опинитися в небезпеці. У цей критичний для України час Республіка Польща стала одним із найбільших донорів гуманітарної допомоги та надійним партнером у подоланні наслідків війни. Вагоме значення мали гуманітарні ініціативи польського суспільства, зокрема волонтерські рухи, благодійні організації та масштабні кампанії зі збору коштів. Завдяки солідарності поляків на підтримку України було зібрано сотні міль-

йонів злотих та величезну кількість необхідних речей. Загалом за понад три роки повномасштабної війни Україна отримала від Польщі понад 100 млрд злотих гуманітарної, фінансової та військової допомоги. Польська масштабна матеріальна допомога сприяла порянку сотень тисяч українців, забезпечила медичне лікування поранених і підтримала функціонування критичної інфраструктури в Україні в умовах війни. Ці ініціативи не лише допомагають подолати гуманітарну кризу, стабілізувати економічну та фінансову ситуацію в Україні, а й зміцнюють зв'язки між двома народами. Гуманітарна допомога Польщі на сьогодні є надзвичайно важливою для України; вона є виявом солідарності поляків з українським народом у боротьбі проти російської агресії. Хочеться сподіватись: подібні гуманітарні ініціативи зміцнюють українсько-польські зв'язки та сприятимуть подоланню наслідків війни.

176 — Водночас, надаючи значну підтримку українцям у важкий час, Польща отримує очевидну позитивну віддачу як у свою економіку, так і в інші сфери державного і суспільного життя, що створює сприятливі перспективи для подальшої різносторонньої співпраці між двома державами.

Відносини між країнами продовжують еволюціонувати і залежать від багатьох чинників, у тому числі й культурно-гуманітарного характеру. При цьому спільні безпекові та інтеграційні інтереси, а також історична спадщина і сучасна європейська культура взаєморозуміння та діалогу можуть стати фундаментом для майбутнього міцного стратегічного партнерства і співробітництва. Гуманітарна допомога, надана Польщею, не лише сприяла полегшенню гуманітарних наслідків конфлікту, але й додала внутрішній солідарності між народами обох країн. Внутрішньополітичні аспекти співпраці свідчать про готовність сторін до конструктивного вирішення спільних завдань на основі подальшої активної розбудови багатоаспектних відносин стратегічного партнерства.

References:

1. Biryukova, M.V. (red.). 2023. Bizhentsi ta vnutrishno peremishcheni osoby Ukrayiny na shlyakhakh viyny: kroky nezlamnosti: monohrafiya. L'viv: SPOLOM. 380 s. (in Ukrainian).
2. Boyko, N. & Skokova, L. 2022. Ukrayins'ko-pol's'ki relyatsiyi pid chas viyny 2022 roku v Ukrayini: pidgruntya ta naslidky (sotsiologichnyy

analiz): 13–28. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/247/6950/14474-1?inline=1> (in Ukrainian).

3. Buslenko, V. 2024. “Ukrayins’ko-pol’s’ki vidnosyny v 2022–2024 rr.” Visnyk Prykarpat-s’koho universytetu. Seriya: Politolohiya. 19: 36–41 (in Ukrainian).

4. Zhelikhovs’kyy, S. & Tykhonenko, I. 2023. “Zovnishn’opolitychni initsiatyvy Respubliky Pol’shcha na pidtrymku Ukrayiny u rosiys’ko-ukrayins’kiy viyni”. Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI: 61–71 (in Ukrainian).

5. Kyrydon, A. & Troyan, S. 2015. “Suchasnyy etap ukrayins’ko-pol’s’kykh vidnosyn: dyskurs vzayemodiyi (2013–2014 rr.)”. Zovnishni spravy. 1: 48–53 (in Ukrainian).

6. Kyrydon, A. & Troyan, S. 2018. “Ukrayins’ko-pol’s’ki vidnosyny suchasnosti: etapy, realiyi, perspektyvy”. Suchasni ukrayins’ko-pol’s’ki vidnosyny: pohlyad ekspertiv: zb. analitychnykh materialiv / uporyad. V. Buslenko. Luts’k: Vezha-Druk. 2: 14–46 (in Ukrainian).

7. Kompendium pol’s’koyi dopomohy Ukraini. 2023. Varshava: 177
Varshavs’kyy instytut pidpryyemnytstva. 132 s. (in Ukrainian). —

8. Tarasenko, V. 2023. “Ukrayins’ko-pol’s’ka humanitarna spivpratsya: suchasnyy stan ta perspektyvy”. Visnyk: Mizhnarodni vidnosyny. 57(1): 80–86 (in Ukrainian).

9. Khalymonyk, H. 2025. «Chysta finansova vyhoda». Yak ukrayintsi vplyvayut’ na ekonomiku Pol’shchi. URL: <https://www.sestry.eu/statti/yak-ukrayinci-vplyvayut-na-ekonomiku-polshchi-fakti-y-perevireni-cifri> (in Ukrainian).

10. Baszczak, Ł. & Kiełczewska, A. & Kukołowicz, P. & Wincewicz, A. & Zyzik, R. 2022. Pomoc polskiego społeczeństwa dla uchodźców z Ukrainy. Warszawa: Polski Instytut Ekonomiczny. 178 s.

11. Ile Polska wydała na pomoc dla Ukrainy? Złożone szacunki PIE. 2025. URL: <https://filarybiznesu.pl/finanse/ile-polska-wydala-na-pomoc-dla-ukrainy-zlozone-szacunki-pie/a26719>

12. Kyrydon A. & Troyan S. 2020. “Konflikt na przeszłość – polityka pamięci w Europie Środkowo-Wschodniej”. Na pograniczach. Dylematy społeczne i kulturowe pogranicza, red.nauk. P. Frączek, J. Karolczuk. Sanok: Polskie Towarzystwo Historyczne: 55–64.

13. Pietraś, M. & Baluk, W. & Perepełycja, H. 2024. Partnerstwo strategiczne Polski i Ukrainy w warunkach zmiany systemu

międzynarodowego. Punkt widzenia Polski i Ukrainy. Lublin: UMCS. 444 s.

14. Po dwóch latach Ukraina ciągle potrzebuje naszej pomocy. Jak wspierać zaatakowanych przez Putina sąsiadów? TVN 24 Polska. 2024. URL: <https://tvn24.pl/polska/ukraina-jak-polskie-organizacje-pomocowe-wspieraja-ukraincow-st7784988>

15. Polska pomoc dla Ukrainy. 2025. URL: <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/polska-pomoc-dla-ukrainy-plen,93620>

16. Polska w ścisłej czołówce państw donorów pomocy humanitarnej Ukrainie. MSZ gov.pl. 2022. URL: <https://www.gov.pl/web/polskapomoc/polska-w-scislej-czolowce-panstw-donorow-pomocy-humanitarnej-ukrainie#:~:text=Wed%C5%82ug%20publikacji%20Organizacji%20Wsp%C3%B3w%C5%82pracy%20Gospodarczej, europejskich%20pa%C5%84stw%20donor%C3%B3w%20pomocy%20Ukrainie>

17. Pomoc humanitarna. Stand with Ukraine Foundatio. 2025. URL: <https://www.standwukraine.org/projects/humanitarian-aid/>

178

18. Pomożmy ludziom w strefie konfliktu. PAH. 2024. URL: https://www.pah.org.pl/sos-ukraina/?enable_cookies=all

19. Pomóż uchodźcom z Ukrainy w Polsce. Fundusz Obywatelski im. Ludwika i Henryka Wujców | Fundacja dla Polski. 2025. URL: <https://www.funduszobywatelski.pl/ukraina/>

20. Porozumienie o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą. 2024. URL: <https://www.gov.pl>

21. Prezydent Duda: przekazaliśmy Ukrainie ponad tysiąc sztuk ciężkiego sprzętu. 2024. URL: <https://www.pap.pl/aktualnosci/prezydent-duda-przekazalismy-ukrainie-ponad-tysiac-sztuk-ciezkiego-sprzetu>

22. Shpakovskyi, L. 2017. “Cultural and humanitarian cooperation between Ukraine and Poland as an instrument of establishing interstate dialogue”. *Сторінки історії*. 45: 143–162.

23. Temporary protection for persons fleeing Ukraine – monthly statistics. 2025. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics

24. Troyan, S. & Kyrydon, A. 2017. “Przestrzeń informacyjna: wojna pamięci”. *Oblicza Komunikacji. Obrazy wojny w mediach, pamięci i języku*. 10: 91–99.

25. Ukraina – Pomoc kryzysowa i długoterminowe działania w Ukrainie. Dobra Fabryka. 2025. URL: <https://www.dobrafabryka.pl/fundacja/gdzie-dzialamy/ukraina-stala-pomoc-humanitarna-na-tereniekraju/>

26. Ukraina: Konwój humanitarny z pomocą dla uchodźców. PCPM. 2024. URL: <https://pcpm.org.pl/pomoc-humanitarna/ukraina-konwoj-humanitarny-z-pomoca-dla-uchodzcow/>

27. Uproszczona procedura przekroczenia granicy polsko-ukraińskiej. Pomagam Ukrainie. 2024. URL: <https://pomagamukrainie.gov.pl/chce-pomoc/konwoj-hum-anitarny>

28. Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. 2022. URL: http://wspolnotapolska.org.pl/ukraina/res/ustawa_o_pomocy_obywatelom_ukrainy.pdf.